Bommen op de dierentuin

Deze les gaat over de eerste dagen van de Tweede Wereldoorlog in Rotterdam aan de hand van dit boek

- -> -->

De les kan gebruikt worden steeds nadat een deel is voorgelezen, maar ook als het boek geheel is voorgelezen (vat dan bij de betreffende lespagina even samen bij welk deel van het boek het hoort of laat een van de leerlingen het doen).

Jacob in het verhaal is verzonnen, maar de verschrikkingen van de oorlog zijn echt zo gebeurd.

Achter in het boek - na het verhaal - staan foto's en extra informatie over de Tweede Wereldoorlog.

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

1. Mei 1940: hoe zag de dierentuin er uit?

Hier zie je een paar oude foto's (twee zijn ansichtkaarten): de ingang, het apenhuis en een ritje op een olifant.

Kun je nu nog zo'n ritje maken?

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

2. Mei 1940: waar was de dierentuin?

De dierentuin in Rotterdam is lang geleden begonnen als een kleine dierenverzameling van een paar mannen die bij de Spoorwegen werkten. De dierentuin was daarom vlakbij het station.
Ook in mei 1940, maar er waren al plannen om te verhuizen naar de rand van de stad, naar Blijdorp.

Kun jij op de kaart aanwijzen waar de dierentuin vroeger was?

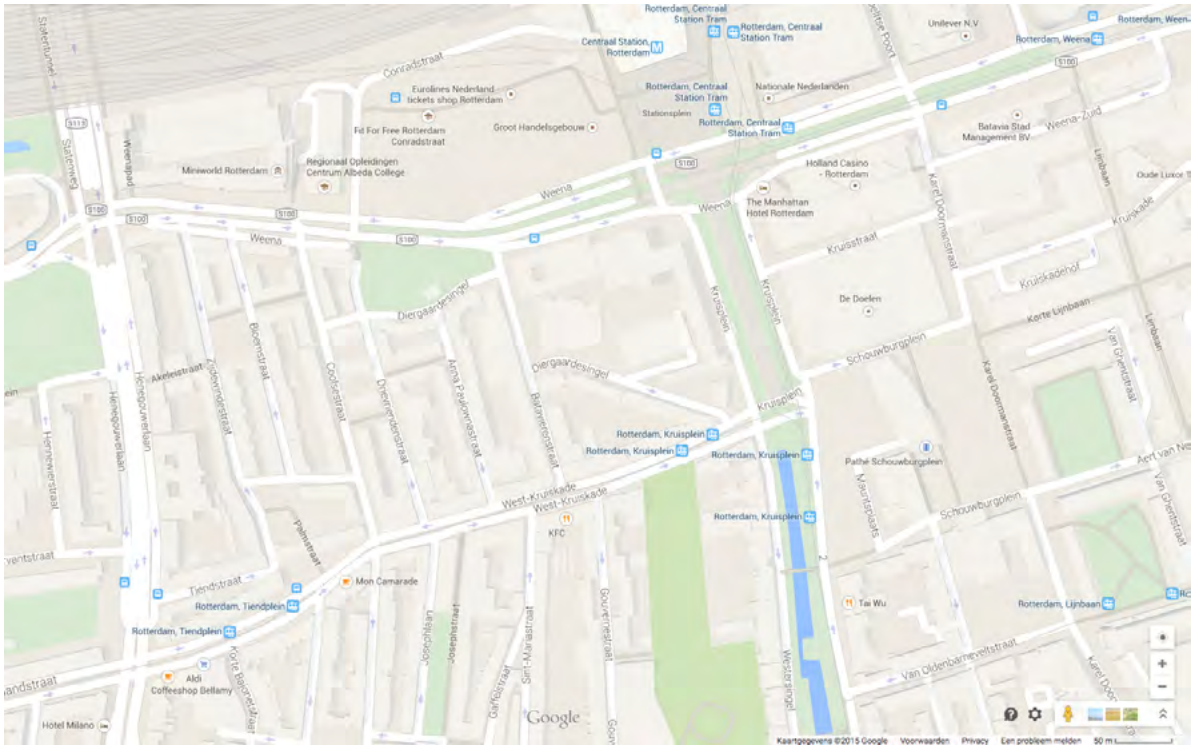

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

3. Helpen in de dierentuin

Jacob woont vlakbij de dierentuin en zijn oom Kees is er oppasser. Jacob helpt hem graag.

Wie help jij graag? Wat doe je dan?

Rechts zie je een illustratie uit het boek.

Waaraan herken je dat dit de dierentuin in Rotterdam is?
Spieken op de foto's van les-bladzijde 1 mag.

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

4. Vrijdag 10 mei 1940: de inval van Duitsland

Jacob wordt net als veel anderen wakker van de overvliegende vliegtuigen. Even later gaat hij met zijn vader kijken langs de Nieuwe Maas.

(bij blz. 7 t/m 11)

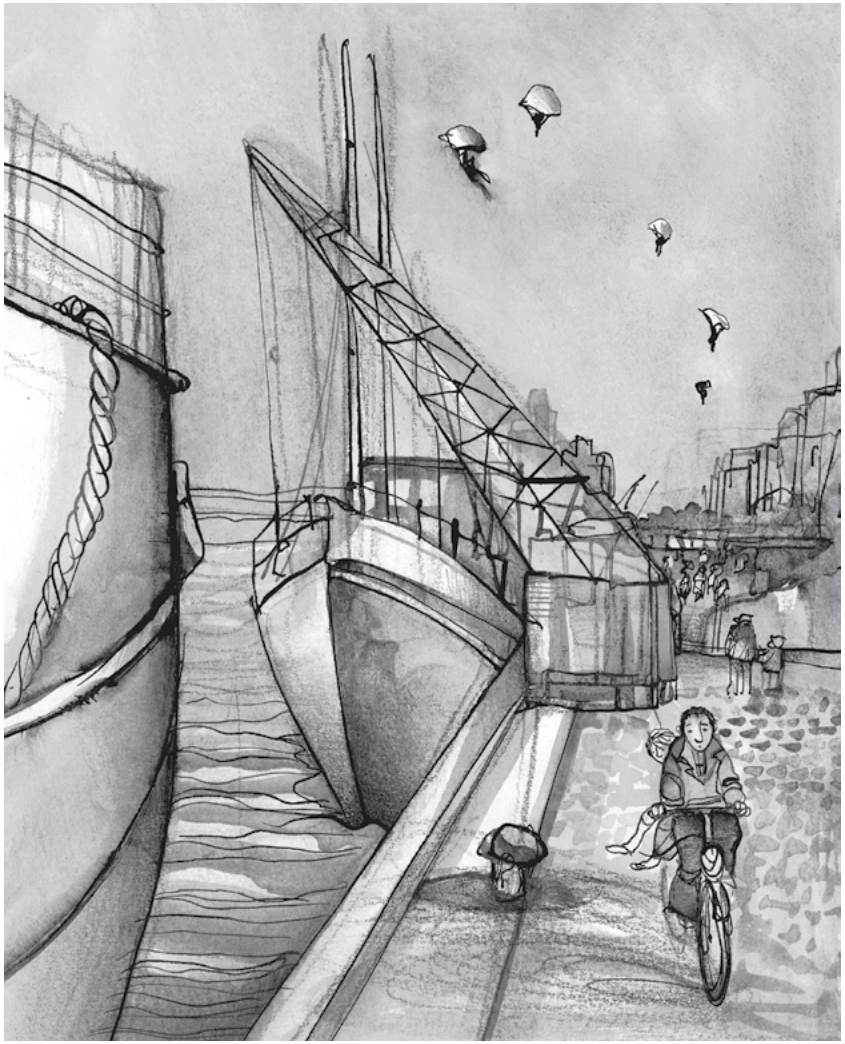

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

'Oorlogje kijken' – dat lijkt nu vreemd, maar werd veel gedaan.

Waarom denk je?

(lees verder van blz. 11 t/m 13)

Een oorlog beginnen kan toch nooit een goed plan zijn?

Ben jij dat met Jacob eens? Waarom wel/niet?

Bommen op de dierentuin

5. 11 mei 1940: een gewone zaterdag – of toch niet?

(p. 18 t/m 26)

Jacob moet zijn schooltas en een kussensloop met spullen inpakken voor het geval hij met zijn ouders en zusje moet vluchten.

> Wat zou jij meenemen als je plotseling je huis zou moeten verlaten?

Als de sirene van het luchtalarm klinkt, schuilen Jacob en de anderen in de kelder.

> Zou het daar echt veiliger zijn?
> Waarom wel/niet?

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

6. Zondag 12 mei 1940: Eerste Pinksterdag

(blz. 27 e.v.)

Gesuis en dreunende klappen. Zelfs de keldervloer trilt. Als het sein veilig klinkt, gaat vader als eerste buiten kijken. ‘De diergaarde is getroffen,’ roept hij bij de voordeur. ‘Ik ga Kees zoeken!’
‘Wacht, ik ga mee.’ Jacob grist zijn jas van de kapstok.

Wat een enorme ravage!
Ze vinden oom Kees en andere oppassers en natuurlijk heel veel dieren.
Jacob wil helpen. Maar waar moet hij beginnen? Er is zoveel kapot. Er lopen dieren los en andere zitten juist klem of zijn onder het puin bedoven.

Heb jij een idee waarmee Jacob moet beginnen?

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

7. Later, die zondag 12 mei 1940

(blz. 42 e.v.)

Jacob en zijn vader helpen de hele dag in de dierentuin: niet alleen dieren vangen, maar ook puinruimen, glas rapen en noodreparaties uitvoeren aan zoveel mogelijk kapotte hokken.

Toch is het niet veilig genoeg. Want als er nog een keer bommen vallen? Als de roofdieren dan zouden ontsnappen?
Daarom wordt een heel moeilijk besluit genomen: de roofdieren (leeuwen, tijgers, jaguars, beren) moeten worden afgemaakt.
Rotterdam was overigens niet de enige plek waar dit gebeurde: ook in Ouwehands Dierenpark, midden in de gevechtslinie op de Grebbeberg, werden dieren afgemaakt.

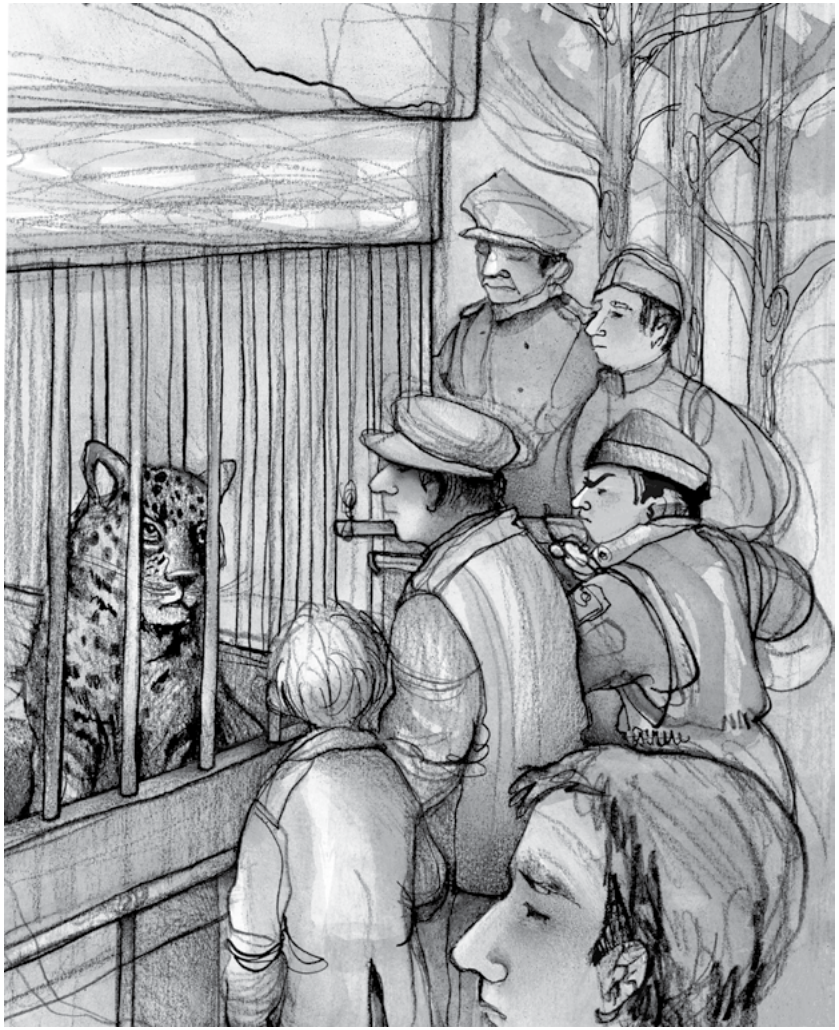

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

8. Dinsdag 14 mei 1940: het grote bombardement

(blz. 66 e.v.)

Voor de zoveelste keer klinkt het luchtalarm. Weer gaan ze naar de kelder. Ook met de deur dicht horen ze de vliegtuigen. De vloer, nee het hele huis lijkt te trillen.

Als het sein ‘veilig’ heeft geklonken rent Jacob meteen achter vader aan naar buiten. Mensen wijzen in de richting van het centrum. Daar zijn de bommen gevallen. Gelukkig lijkt de dierentuin niet nog een keer getroffen te zijn. Maar verder... Verbijsterd kijkt Jacob naar de rookwolken boven de huizen.

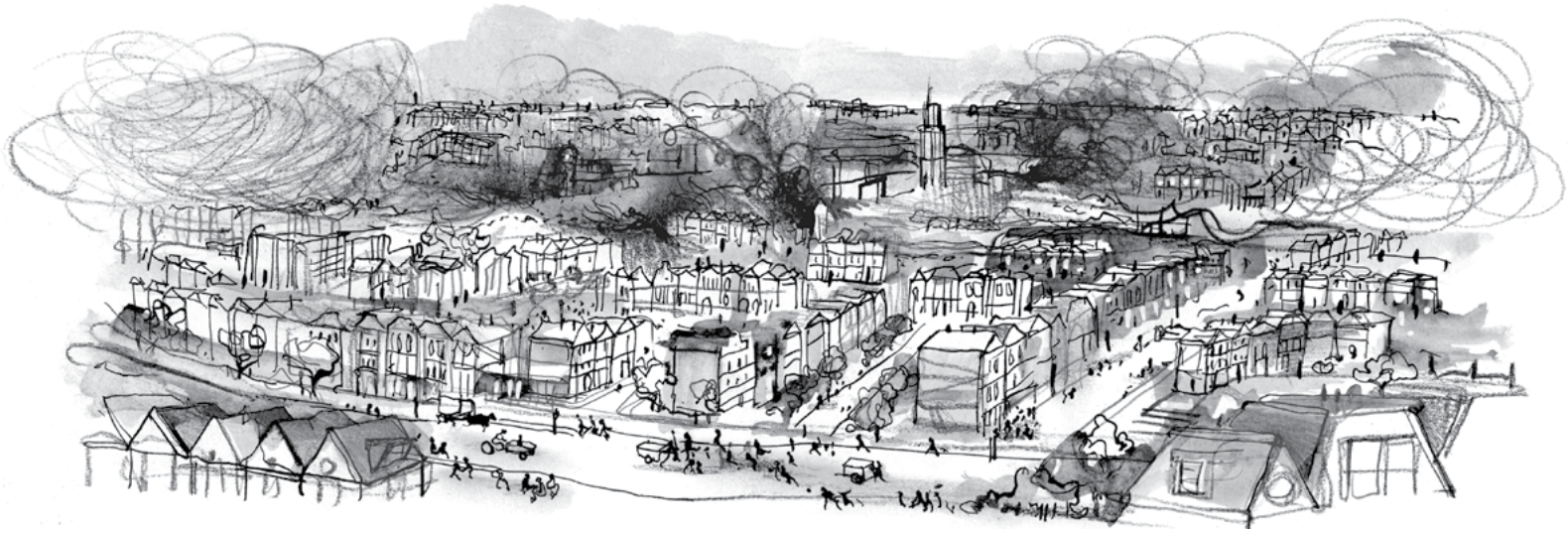

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

9. Dinsdag 14 mei 1940: na het bombardement ontstaat er een alles verslindende brand

De bommen van de Duitsers leggen een groot deel van de stad in puin. Er ontstaat een enorme brand, die ook veel huizen die niet door de bommen getroffen zijn, verwoest. De bommen hebben de waterleiding vernield, zodat blussen niet goed mogelijk is.
Jacob en zijn vader redden veel spullen uit het huis van opa en oma.
(blz. 69 e.v.).

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

10. De nacht van 14 op 15 mei 1940: de brand bereikt de dierentuin

Aangewakkerd door de wind bereikt de brand ook de dierentuin.
De hokken die twee dagen daarvoor nog gerepareerd zijn, worden nu juist open gezet om dieren te redden. Helaas gaan er ook nu weer veel dood.

(blz. 74 e.v.)

Deze puinhopen waren ooit een mooie diergaarde.
Gelukkig is de nieuwe dierentuin al in aanbouw!

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

11. De gevolgen van het bombardement

De Duitsers dreigen ook andere steden plat te bombarderen. Daarom geeft Nederland zich op 15 mei 1940 over. Er volgen vijf jaren van bezetting (1940-1945), tot het land door de geallieerden bevrijd wordt.

Herken je op deze foto een gebouw, dat er nu nog altijd staat?

De schade van het bombardement op Rotterdm en de brand is enorm:
850 doden en 2.000 gewonden, 80.000 mensen dakloos, 25.000 woningen en 11.000 andere panden (69 scholen bijvoorbeeld) verwoest. En dan hebben we het nog niets eens over alle dode dieren!

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

12. De brandgrens

Op een enkel gebouw na, is alles binnen de gele lijn tot aan de rivier door het bombardement en de brand verwoest.

Je kunt nu op straat zien waar de brandgrens loopt, want er zijn speciale tegels, die 's avonds verlicht zijn.

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

13. Rotterdam: stad van opgestroopte mouwen

Rotterdam is een echte werkstad, een stad van opgestoopte mouwen, zoals ook oom Kees zegt (blz. 83). Je weet wel: Geen woorden, maar daden!

> Over welke voetbalclub wordt dit gezongen?

Men begint dus snel na het bombardement met het ruimen van 'de puin' en maakt tijdens de oorlog al plannen over de nieuwe stad. En kijk nu eens: het gebied dat ooit zo vreselijk verwoest werd, is nu een stoere stad vol hoogbouw.

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

14. En de Rotterdamse dierentuin dan?

Veel dieren van de diergaarde vinden de dood in die vreselijke eerste oorlogsdagen.

De verhalen daarover in het boek, kloppen. Maar ik heb Jacob verzonnen en dus ook zijn rol bij het vangen van alle ontsnapte dieren.

Twee aapjes gaan in het boek met hem mee naar huis. In werkelijkheid zijn er apen opgesloten in een café vlakbij de dierentuin.

Er zijn dus ook in het echt veel dieren gered. Maar er was niets over van de ‘oude’ diergaarde en de nieuwe dierentuin was nog lang niet klaar. Toch verhuisden sommige dieren daar snel naar toe. Andere dieren gingen een poosje logeren in een andere dierentuin.

Ga jij wel eens logeren? Wil je dat zelf of moet het van je ouders? Vind je het leuk? Ben je blij als je weer thuis bent?

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

15. Diergaarde Blijdorp

De nieuwe Diergaarde Blijdorp gaat al snel open. In alle ellende van de oorlog vinden de mensen het leuk om daar rond te lopen.
En dat vinden we nog steeds erg leuk, toch? Blijdorp is een prachtige dierentuin!

Ben jij er wel eens geweest?
Of in een andere dierentuin?

Hieronder zie je de ingang van Blijdorp. Inmiddels is er een tweede aan de andere kant, vlak bij het Oceanium.

Men was van plan geweest om de dieren met een feestelijke optocht te laten verhuizen. Daar kwam door alle bommen niets van terecht.
Maar in je hoofd én in tekeningen kan alles. Dus:

Kun jij zo'n mooie optocht tekenen? Of met je hele klas? Dan tekent iedereen een dier en maak je een grote optocht langs de muren van het lokaal.

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

16. Onderzoek

Om een historisch boek te schrijven en te illustreren is grondig onderzoek nodig, zoals musea bezoeken (o.a. Museum Rotterdam ’40-’45 NU, dat eerder het OorlogsVerzetsMuseum heette; zie www.40-45nu.nl), heel veel lezen en ook zoeken op internet.
Het moet immers wel kloppen wat je schrijft en tekent!

Wil jij meer weten over de Tweede Wereldoorlog? Of ook op onderzoek uit, bijvoorbeeld om uit te zoeken wat er in de oorlog bij jou in de buurt gebeurde?
Een paar tips:

- de televisieserie ‘13 in de oorlog’,
- een van de musea over de oorlog,
- internet (je kunt zoeken naar foto’s en filmpjes van vóór de oorlog en van ín de oorlog),
- boeken: er zijn veel fijne boeken over de Tweede Wereldoorlog. Er bestaan handige boekenlijsten, zoals op www.leesplein.nl. Over de Rotterdamse dierentuin in oorlogstijd is inmiddels in mei 2015 nog een mooi boek met veel informatie verschenen: Een aap op de wc (van Joukje Akveld en Martijn van der Linden).

En ga natuurlijk ook een keer naar een dierentuin. Op onderzoek of gewoon voor je plezier!

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet

Bommen op de dierentuin

Zin om te kleuren?
Deze kleurplaat van het omslag is te downloaden en te printen via: www.wilmadegeling.nl.

Bommen op de dierentuin
is een deel van de serie: ***Terugblikken***
van educatieve uitgeverij Delubas
www.uitgeverijdelubas.nl

© tekst: Wilma Degeling
www.wilmadegeling.nl
© illustraties: Helen van Vliet
www.helenvanvliet.nl

ISBN 978-90-5300-347-3
prijs € 12,95

© Wilma Degeling © illustraties uit het boek: Helen van Vliet